

Utopii, heterotopii și distopii. Moștenirea lui Foucault

Apel la contribuții, colocviu, Departamentul de Filosofie al UBB, 6-7 mai 2022

La 55 de ani după ce Michel Foucault scria misteriosul său text despre heterotopii și la 20 de ani după ce publicam o carte cu același nume, născută din dialogul între filosofi, arhitecți, scriitori, sociologi, urbanisti în timpul unui colocviu la Cluj, e momentul să ne întoarcem la cele două ipoteze foucauldiane ale textului din 1967 și să încercăm să le răspundem în contextul devenirii lumii din ultimele decenii.

Prima dintre ipoteze este formulată în felul următor: *„Epoca actuală ar fi, poate, mai curând epoca spațiului. Suntem în epoca simultanului, a juxtapunerii, a aproapei și departelii, a alăturatului, a dispersatului. Ne aflăm într-un moment în care lumea se percepe pe sine mai puțin, cred, ca o mare viață care s-ar dezvolta în timp, cât ca o rețea ce leagă puncte și își urzește labirintul”*.

Suntem noi astăzi cu adevărat într-o epocă a spațiului, a simultanului și juxtapunerii? Se percepe oare lumea noastră pandemică nu ca o viață, ci mai degrabă ca o rețea labirintică?

A doua ipoteză este și cea care a făcut celebru textul lui Foucault: *„Există... în orice cultură, în orice civilizație, locuri reale, locuri efective, locuri desenate în chiar procesul de instituire a societății, și care sunt un fel de contra-amplasamente, un soi de utopii efectiv realizate în care amplasamentele reale, toate celelalte amplasamente reale care se pot găsi în interiorul culturii sunt în același timp reprezentate, contestate și inversate, niște specii de locuri aflate în afara oricărui loc, chiar dacă sunt localizabile în mod efectiv. Aceste locuri, dat fiind că sunt absolut altfel decât toate celelalte amplasamente pe care le reflectă și despre care vorbesc, le voi numi, prin opoziție față de utopii, heterotopii”*.

Mobilitatea sporită din ultimele decenii, precum și transformările digitale ale lumii, accelerate de pandemie, au bulversat fără îndoială toate dimensiunile spațiului, toată ordinea locurilor și toată producția de heterotopii. Căi cum mai iau naștere și funcționează acestea atunci când locurile fizice urmează un proces accelerat de dematerializare? Unde sunt heterotopiile dacă spațiul privat și cel intim sunt expuse culegerii neînchinate de date, iar spațiul public, dimpreună cu toată viața noastră personală, s-a mutat pe rețelele sociale?

Cum mai iau naștere utopiile și heterotopiile, câtă vreme întreg imaginarul literar și artistic pare să fi fost confiscat de distopiile despre algoritmi și create de algoritmi?

Heterotopiile lui Foucault aveau diferite funcții: de a crea spații de iluzii, de compensații, de refugiu sau de libertate etc. Cât din aceste funcții mai sunt azi la îndemâna noastră și cât din ele a fost recuperat tehnologic în dispozitive planetare de supraveghere și urmărire, dar și de evadare și defulare controlată?

Invităm filosofi, arhitecți, urbanisti, geografi, sociologi, literați, artiști, să răspundă la aceste întrebări și să participe la un dialog despre spațiile altfel ale lumii noastre, în cadrul unui **colocviu** el însuși **hibrid și pe jumătate dematerializat, fizic și online**, care va avea loc în **6-7 mai 2022**, la Departamentul de Filosofie al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Propunerile de intervenție – **un titlu și un rezumat de zece rânduri** – vor fi trimise pe adresa ciprian.mihali@ubbcluj.ro până la data de **15 martie 2022**. Lucrările colocviului vor fi publicate sub formă de volum colectiv.

Coorganizatori: Ciprian Mihali, Augustin Ioan, Bogdan Ghiu.